

Број: I-ЗД-1-04/14
Дана: 26.03.2014.
Нови Сад

Покрајински омбудсман у складу са чланом 33. став 1. тачка 2. Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском омбудсману („Службени лист АПВ“ бр. 23/02, 5/04, 16/05, 18/09-промена назива) упућује Центру за социјални рад Бечеј следеће

МИШЉЕЊЕ

Центар за социјални рад Бечеј поступао је супротно одредбама Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011), Породичног закона („Сл. гласник РС“, бр. 18/2005 и 72/2011 - др. закон) и Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад („Сл. гласник РС“ бр. 59/2008, 37/2010, 39/2011 - др. правилник и 1/2012 - др. Правилник) у поступку породично-правне заштите породица Д. и С. из Бечеја. Поступајући у конкретном случају, Центар за социјални рад Бечеј повредио је начело ефикасности, благовремености и целовитости социјалне заштите прописане законом, пропустио је да предузме одговарајуће радње, мере и услуге из надлежности органа старатељства и у складу са стандардима рада центра за социјални рад, а у погледу обезбеђивања заштите права детета није се руководио принципом најбољег интереса детета.

Орган старатељства и поред вишегодишњих сазнања о сложеним породичним односима у конкретной породици и постојању ризика за нарушавање права и најбољег интереса детета, није предузео ниједну активност ради праћења деце и породице у ризику, нити је разматрао потребу да се мајци млт. деце Р. Д., у сарадњи са здравственом установом обезбеди медицинска помоћ због нарушеног психичког здравља.

Неблаговремено и неефикасно поступање органа старатељства у конкретном случају допринело је томе да се, у циљу заштите права и безбедности детета, због ескалације проблема у партнерским и породичним односима, предузму хитне мере и неодложна интервенција. Чак и тада, орган старатељства није поступао целовито, јер није предузео мере којима би осигурао и обезбедио заштиту и најбољи интерес млт. деце.

Пропусти у поступању органа старатељства допринели су развоју неповерења и отежали сарадњу са конкретном породицом, посебно са подносиоцем представке. Због тога, положај и права детета још више је угрожен, а ризици за доношење адекватних даљих процена и планирања мера и услуга из области породично-правне заштите увећани.

Сходно томе, Покрајински омбудсман, на основу члана 33. и члана 35. Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском омбудсману, упућује Центру за социјални рад Бечеј следећу

ПРЕПОРУКУ

Центар за социјални рад Бечеј без одлагања ће спровести усмерену процену стања и потреба сва три малолетна детета и у складу са проценом сачинити индивидуални план заштите за свако дете, који ће по потреби укључити и сарадњу са другим институцијама.

Центар за социјални рад Бечеј у најкраћем року ће окончати поступак процене о увођењу мере корективног надзора над вршењем родитељског права Р. Д. и донети решење о одређивању ове мере.

Због здравствених проблема мајке Р. Д., орган старатељства дужан је да без одлагања обезбеди координисану сарадњу са здравственом установом у којој се она лечи и да као меру корективног надзора над вршењем родитељског права упути и родитеље и бабу по мајци у породично саветовалиште или другу установу специјализовану за посредовање у породичним односима.

Будући да су породични односи у конкретном случају веома сложени, а проблеми вишеструки, предлаже се органу старатељства да размотри могућност да се породици Д. обезбеди породична терапија.

Потребно је да вршилац дужности директора Центра за социјални рад Бечеј размотри потребу да у конкретном случају промени водитеља случаја због неповерења Р. Д., али и других чланова њене породице, у поступање радника Центра и сарадњу са органом старатељства.

Центар за социјални рад Бечеј дужан је да предузме одговарајуће мере како би убудуће у потпуности поступао у складу са законом и поштујући правне норме и стандарде стручног рада утврђене Правилником о организацији, нормативима и

стандардима рада центра за социјални рад, придржавајући се начела целовитости, благовремености и ефикасности у поступању и увек се руководећи принципом најбољих интереса детета.

Центар за социјални рад Бечеј обавестиће Покрајинског омбудсмана о мерама које су предузете у циљу спровођења ове препоруке у року од 15 дана од дана достављања препоруке у складу са чланом 33 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском омбудсману.

Ова препорука по уручењу Центру за социјални рад, биће објављена на интернет страници Покрајинског омбудсмана.

Образложење

Покрајинском омбудсману 27.12.2013. године обратила се Р. Д. из Бечеја притужбом да су јој 23.12.2013. године радници/е Центра за социјални рад Бечеј у пратњи полицијских службеника и уз присуство њеног бившег ванбрачног партнера насилно одузели дете старо 13 месеци.

Подноситељка представке је изразила забринутост јер у тренутку обраћања Покрајинском омбудсману није имала информације о томе где је дете, шта се са њим дешава, као и због тога што су, према њеним наводима, у Центру одбијали да јој одговоре на питања у вези са тим. Истовремено, она је изразила забринутост због сумње да је дете одведено код оца, указујући на то да је отац детета склон насиљу, конзумирању алкохола и вршењу кривичних дела у виду крађа. Наводи подносиољке представке потврђени су документацијом из које произлази да су полиција и здравствени радници више пута реаговали на ситуацију насиља у породици, као и да је због тога бившем партнеру подносиољке представке изречена осуђујућа пресуда надлежног суда за прекршаје. Подносиољка представке је указала на то да има две старије малолетне ћерке из првог брака, од којих је млађа (девет година) живела са њом и њеним бившим партнером, а старија (14 година) са мајком подносиољке представке.

Имајући у виду да је, на основу навода представке, Покрајински омбудсман проценио да постоји могућност да је у конкретном случају дошло до повреде права детета, као и да подносиољки представке није пружена адекватна заштита од насиља у породици у партнерским односима, затражено је изјашњење од Центра за социјални рад Бечеј и Полицијске управе Нови Сад о поступању наведених органа у конкретном случају.

На основу изјашњења Полицијске управе Нови Сад утврђено је да је бивши ванбрачни партнер подносиоци представке С. Ђ., 23.12.2013. године пријавио Полицијској станици у Бечеју узнемиравање од стране Р. Д. која му је слала претеће СМС поруке да ће наудити себи и детету. Полицијски службеници су о пријављеном догађају обавестили заменика тужиоца Основног јавног тужилаштва у Новом Саду и Центар за социјални рад у Бечеју ради предузимања послова из њихове надлежности. Према наводима изјашњења, Центар је затражио хитан излазак полицијске патроле на адресу подносиоци представке, па је полиција изашла на место догађаја ради интервенисања због постојећих претњи, а запослени Центра за социјални рад су том приликом подносиоци представке одузели дете. На место догађаја изашли су и запослени у Дому здравља у Бечеју.

У изјашњењу је наведено и то да је полиција евидентирала још два поступања по пријавама Р. Д. и С. Ђ. у вези са насиљем у партнерским односима у породици. Полиција је о овим догађајима обавестила здравствене установе, а против С. Ђ. је сачињен захтев за покретање прекршајног поступка, међутим, о овоме није обавештен надлежан центар за социјални рад.

Сходно наведеном, Покрајински омбудсман је Полицијској управи Нови Сад указао на то да је неопходно да полиција, у складу са *Општим протоколом о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима*, као и *Посебним протоколом МУП о поступању у случајевима насиља над женама у породици и партнерским односима* сваки пут када процени да пријављени догађај садржи елементе насиља у породици и у партнерским односима, о томе обавести и успостави сарадњу са свим надлежним институцијама, јер се на тај начин обезбеђује најбоља заштита и подршка онима који трпе насиље и стичу се услови за брзо и ефикасно сузбијање насиља.

У изјашњењу Центра за социјални рад Бечеј наведено је да је породица Р. Д. и С. Ђ. на евиденцији Центра од 12.11.2013. године. Тада је, на захтев суда, почело обављање послова ради сачињавања стручног налаза и мишљења у предмету вршења родитељског права над млт. С. С. Према наводима изјашњења, суду је достављен извештај у којем је закључено да је С. Ђ. сагласан да родитељско право над дететом врши мајка. Међутим, након догађаја од 23.12.2013. године суду је достављена службена белешка као допуна наведеном извештају, будући да је дошло до промена које су од одлучног значаја за даље поступање у предмету.

На основу навода изјашњења, С. Ђ. је 23.12.2013. године дошао у просторије Центра да запослене обавести да је 19. и 20.12.2013. године примио претеће СМС поруке од Р. Д. да ће наудити себи и њиховом заједничком детету. Том приликом, С. Ђ. је изразио забринутост за безбедност детета, али не и жељу да преузме бригу о њему. Након што је о томе обавестио полицију и предомислио се

у вези са преузимањем бриге о детету, пошто је процењено да је због безбедности и заштите права и интереса детета потребно његово хитно измештање из угрожавајућих породичних услова, запослени у Центру су истог дана у пратњи полиције изашли на лице места, одузели дете од мајке и предали га оцу.

Из изјашњења произлази да Р. Д. протеклих неколико година има психичке тегобе депресивне и анксиозне природе, да се лечи амбулантно код неуропсихијатра, али да не узима редовно терапију. Указује се и на то да је подносиатељка представке у протеклом периоду испољавала своју напетост, незадовољство и вербалну агресивност и према ћеркама, као и да је старија ћерка, млт. В. Д. 09.12.2013. обавестила Центар да их мама малтретира, а да је према њеној млађој сестри и брату испољавала и физичко насиље. Истовремено, из изјашњења произлази да старија ћерка већ више године има проблем у комуникацији са мајком и да се заједно са бабом више пута због тога обраћала Центру.

Будући да је у изјашњењу Центра наведено да овај орган нема информације и сазнања о насиљу у партнерским односима у конкретном случају, Покрајински омбудсман је Центру за социјални рад доставио копију изјашњења и документације Полицијске управе Нови Сад, као и копије пресуде Прекшајног суда и медицинске документације у вези са случајевима пријаве насиља у породици, а над Р. Д. од стране С. Ђ. Будући да у наведеним ситуацијама Центар није поступао и у досадашњем раду са овом породицом није предузимао мере у својој надлежности ради превенције, заштите и пружања подршке Р. Д. од насиља у партнерским односима, а имајући у виду сложеност ситуације и потребу да се поступа у најбољем интересу и заштите деце подносиатељке представке, Покрајински омбудсман је указао Центру за социјални рад Бечеј да је неопходно да у даљем поступању свеобухватно сагледава проблеме, да обезбеди сарадњу са свим релевантним институцијама (полицијом, здравственим установама) и да поступа у складу са Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Општим протоколом о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима и Посебним протоколом о поступању центра за социјални рад – органа старатељства у случајевима насиља у породици и над женама у партнерским односима.

Имајући у виду околности у вези са насиљем у партнерским односима и здравствено стање подносиатељке представке, Покрајински омбудсман указао је Центру да је овај орган дужан да предузме одговарајуће мере у циљу пружања саветодавне, психолошке и друге врсте подршке подносиатељки представке и да оствари сарадњу са здравственим установама и лекарима код којих се она лечи.

Будући да је у току поступка Покрајински омбудсман утврдио да су околности случаја такве да је је подносиоци представке због претњи самоубиством и убиством детета, одузето само најмлађе дете, а да је, у датим околностима, друга малолетна девојчица остављена са мајком, те да је одузето дете смештено у домаћинство код оца за којег постоји сумња да је склон насиљу и конзумирању алкохола, Покрајински омбудсман је проценио да је потребно ургентно реаговати у циљу најбоље заштите деце. Истовремено, на основу изјашњења Центра није било могуће проценити да ли је орган старатељства предузимао све потребне мере у погледу пружања породично правне заштите породици Р. Д. и С. Ђ., а посебно ради заштите деце подносиоци представке и имајући у виду да није јасно да ли је орган старатељства уопште поступао поводом ранијих обраћања старије ћерке подносиоци представке и имајући сазнања о њеним психичким тегобама. Сходно томе, од Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију затражено је да у најкраћем року изврши надзор над стручним радом Центра за социјални рад Општине Бечеј, односно поступањем Центра у конкретном случају.

Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију извршио је надзор над стручним радом Центра за социјални рад у Бечеју, као надлежног органа старатељства, у реализацији породично-правне заштите малолетне деце С. С., Д. Д. и Д. В. из Бечеја о чему је сачињен Извештај број 129-560-11/2014-03 од 28.01.2014. године.

Према наводима извештаја о спроведеном стручном надзору над радом Центра, утврђено је да Центар за социјални рад у Бечеју, у досадашњем раду у конкретном предмету, није у свему поступао у складу са садржајем овлашћења органа старатељства. Пре свега, закључак је да је орган старатељства своје активности усмерио на сачињавање налаза и стручног мишљења ради доношења судске одлуке о вршењу родитељског права над малолетним С. С. Из документације и извештаја Центра, међутим, произлази да нема доказа да је орган старатељства предузимао мере из своје надлежности независно од судског захтева. Уз то, списи предмета Центра нису садржали доказе да је овај орган започео стручни поступак ради утврђивања чињеничног стања, процену потреба и стања деце, информисања родитеља о овлашћењима органа старатељства у заштити и обезбеђивању права и интереса деце, као и да ли је спроведен стручни поступак ради потврђивања или отклањања сумње у погледу вршења родитељског права подносиоци представке и да ли је постојала потреба за мерама и услугама из система социјалне и породично-правне заштите.

Због уочених неправилности у раду Центра у конкретном случају, Секретаријат је вршиоцу дужности директора Центра за социјални рад у Бечеју наложио да обезбеди отклањање пропуста у раду, тј. спровођење поступка процене стања и потреба деце и сачињавање на процени заснованог плана услуга и мера уз укључивање родитеља; да се предузму одговарајући поступци у процесу заштите

од насиља у породици и да се обезбеди размена информација и координисана сарадња са осталим релевантним институцијама; да се, независно од судског поступка, предузму правне мере и поступци из оквира надлежности органа старатељства у циљу заштите и обезбеђења права и интереса малолетне деце; да се обезбеди сарадња са надлежном здравственом установом у којој се лечи подносиатеља представке ради предузимања одговарајућих мера и услуга у циљу јачања њених родитељских капацитета.

Напоследку, из извештаја Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију који је Покрајински омбудсман примио 20.03.2014. године, произлази да је Центар за социјални рад, у вези са мерама које му је наложио Секретаријат, доставио документацију на основу које је утврђено следеће:

- У односу на организовање заштите малолетног С. С. није неспорно утврђено да ли мајка Р. Д. и отац Ђ. С. могу компетентно да обављају функцију родитеља, те да ли је могуће успоставити адекватно родитељско старање у складу са потребама и интересима малолетног детета;
- Није утврђено да ли мајка Р. Д. може компетентно да обавља родитељско право над малолетним ћеркама Д. Д. и В. Д., као и да ли су деца у сваком погледу у потпуности заштићена; да ли мајка Р. Д. занемарује или несавесно обавља родитељску дужност, препуштајући непосредну бригу о малолетној В. Д. баби по мајци; која и каква је улога оца малолетних девојчица у погледу вршења родитељског права, да ли он на било који начин учествује у старању и бризи о њима, те да ли жели и да ли одржава односе са њима;
- Иако је, након спроведене усмерене процене изведен закључак да је потребно спровести корективни надзор над вршењем родитељског права Р. Д., орган старатељства је пропустио да оконча овај поступак и да предузме меру корективног надзора ради заштите малолетне деце;
- У погледу заштите од насиља у породици, извештај Центра не садржи податке да је обезбеђена размена информација и предузимање одговарајућих поступака, мера и активности због пријава насиља и пружање стручне подршке и помоћи Р. Д. у складу са законом;
- Није организована сарадња са здравственом установом ради утврђивања, праћења и правовременог пружања помоћи Д. Р. у погледу лечења због њених психичких тегоба, те није поуздано утврђено да ли њено понашање у вршењу родитељског права може да се оквалификује као злоупотреба, занемаривање дужности или несавесно вршење дужности. Из извештаја Центра, међутим, произлази да је орган старатељства, и поред тога што није утврдио конкретне манифестације злоупотребе родитељског права, на основу чињенице да су Р. Д. дијагностификоване психичке тегобе, на крају најавио покретање тужбе за лишавање родитељског права у односу на сво троје деце и измештање млт. Д. и В. из породице.

Имајући у виду наведено, Појкрајински омбудсман утврдио је да је учињена неправилност у раду наведена у мишљењу, те је одлучио да Центру за социјални рад Бечеј упути препоруку да уочену неправилност хитно отклони и да на законит начин поступа убудуће.

**ЗАМЕНИЦА
ПОКРАЈИНСКОГ ОМБУДСМАНА**

Марија Кордић